
EKONOMISK STABILISERINGS- POLITIK – KEYNES GÅR IGEN?

PONTUS BRAUNERHJELM

En viss renässans för Keynes har kunnat noteras de senaste åren. Men den är blygsam och beror snarare på svagheter som blottats i 1970- och 80-talens ekonomiska teorier. På ett övergripande plan har den neo-klassiska kritiken av Keynes blivit vedertagen och idag finns en sund skepsis mot den ekonomiska politikens möjligheter.

Att den ekonomiska aktiviteten följer ett cykliskt mönster är väl känt. För att bemöta dessa svängningar i aktivitetsnivå och få en jämnare utveckling i ekonomin använder man sig av olika stabiliseringspolitiska instrument, dvs finans- och penningpolitik. Vad som kanske är mindre känt är att teorin kring stabiliseringspolitiken förändrats över tiden, med vissa cykliska inslag.

Syftet med den här artikeln är att översiktligt redogöra för de synsätt som utvecklats med avseende på stabiliseringspolitiken under efterkrigstiden och att koppla detta till den ekonomiska politik som förts i Sverige. Artikeln är disponerad så att i nästa avsnitt sammanfattas de teoretiska bidrag som i första hand framkommit under 1970- och 1980-talen. Därefter kommer jag att diskutera stabiliseringspolitiken i Sverige och den omsvängning som skett under särskilt

Ek dr PONTUS BRAUNERHJELM är biträdande chef för Industriens utredningsinstitut.

1990-talet. Avslutningsvis nämns något om förutsättningarna för den framtida stabiliseringspolitiken samt konsekvenserna av EMU.

Efterfrågesidan

I sitt banbrytande verk *The General Theory of Employment, Interest and Money* som publicerades 1936, utmanade John Maynard Keynes den neoklassiska stabiliseringspolitiska doktrinen som byggde på pris- och löneflexibilitet. Neoklassikerna förnekade visserligen inte att löner kunde vara stela och orsaka temporär arbetslöshet, men de varnade för att motverka dessa effekter med penning- och finanspolitik. Keynes tankar fick snabbt ett betydande inflytande på den ekonomiska politiken. Budskapet i Keynes teori var i korthet att pga olika trögheter i prisbildningen kunde en anpassning tillbaka till ett jämviktsläge ta förhållandevis lång tid. Enligt Keynes var störningar i ekonomin nästan uteslutande att hänföra till ekonomins efterfrågesida. Följaktligen fanns det också möjlighet för staten att genom

penning- och finanspolitik påverka efterfrågenivån i samhället och därmed snabbare återföra ekonomin till jämvikt.

Ända fram till början av 1970-talet dominerade Keynes teser såväl den ekonomiska teoribildning som den praktiska stabiliseringspolitikens utformning. Dissidenter fanns, som t ex inom den österrikiska skolan, men de förde en undanskymd tillvaro. Mot slutet av 1960-talet ansågs insikten i ekonomins funktionssätt vara så pass detaljerad att det var endast problem av "fine tuning" art som återstod. Med andra ord, statmakten kunde inrikta sig på finjustering av ekonomin för att nå optimala sysselsättnings- och välfärdsnivåer. Men under början av andra delen av 1970-talet stämde inte modellen längre. Trots ambitiösa stabiliseringspolitiska ingripanden steg inflation och arbetslöshet till rekordnivåer under efterkrigstiden. Tillväxtmaskinen hade fått grus i maskineriet och världen hade fått sin första dos av "stagflation".

Monetaristerna

En tanke som ända sedan Humes dagar på 1700-talet återspeglats i ekonomisk teori är att tillgången på betalningsmedel påverkar prisnivån. Denna tanke fick sin moderna utformning av särskilt Milton Friedman, men även Edmund Phelps. I sin kritik av den Keynesianska stabiliseringspolitiken hävdade de att dels verkade stabiliseringspolitiken med en viss eftersläpning vilket riskerade att förvärra svängningarna i konjunkturen, dels var penningpolitiken "neutral", dvs förändringar i penningmängden hade inga

reala effekter på sysselsättning och produktion.

Med den förstnämnda kritiken menade de att politikernas prognosinstrument var allt för trubbiga samtidigt som det var oerhört svårt, för att inte säga omöjligt, att i ekonomiska modeller fånga de psykologiska faktorer som styr människors beteende. Detta innebar att den ekonomiska politiken riskerade att förstärka konjunkturcykler istället för att jämna ut dessa över tiden.

Ökad inflationstakt

Den sistnämnda kritiken innebar att man enligt Friedman inte kan lura människor genom förändringar i penningmängden utom för en kort tid (som också Friedrich Hayek påpekat). Antag att staten ökar penningmängden genom att t ex köpa statspapper från den privata sektorn. Allting annat oförändrat tenderar detta leda till en högre inflationstakt i framtiden. För att efterfrågan ska stimuleras krävs att individer och hushåll inte genomsådar detta eftersom en högre inflation urholkar deras tillgodohavanden. Under förutsättning att sparandet syftar till att bibehålla en real köpkraftsreserv, leder nämligen en ökad inflation till att sparandet ökar i proportion till det försämrade penningvärdet. Den slutgiltiga effekten blir då endast en ökning i inflationstakten, dvs man kan inte påverka reala faktorer som arbetslöshet och produktion med förändringar i penningmängden.

En annan inflytelserik ekonom, tillika årets Nobelpristagare i ekonomi Robert Lucas, vidareutvecklade Friedmans tan-

kegångar genom att integrera dessa med teorin om rationella förväntningar (Lucas 1972, 1976). Om rationella förväntningar karakteriserar individers beteende, dvs de lär sig modellerna för den ekonomiska politiken och agerar utifrån denna kunskap utan att göra systematiska fel, så är effekterna av ekonomisk politik på selsättningsnivåer och nationalinkomst försumbara även på kort sikt. Endast genom att överraska marknaden får ekonomisk politik någon verkan vilket förutsätter att den ekonomiska politiken utförs på ett slumpmässigt sätt. Detta är naturligtvis en orimlighet och följaktligen kan den ekonomiska politiken begränsas till fasta regler där det klart åskådliggörs vilken politik som förs, t ex att penningmängden ökar med ett visst antal procent per år.

Robert Barro (1974) förde ett motsvarande resonemang beträffande finanspolitiken. Om staten ökade sina utgifter idag utan att dessa finansierades med skattehöjningar så skulle rationella individer omgående minska sin konsumtion för att klara den förväntade framtida höjningen av skatterna. Det kan också uttryckas som att en ökning i den privata sektorns förmögenhet pga att staten emitterar statspapper, motsvaras av en exakt lika stor framtida skattebörda vilket neutraliserar förmögenhetseffekten. Man brukar sammanfatta detta med att sk Ricardiansk ekvivalens föreligger.

Utbudsekonomerna

Mot slutet av 1980-talet fanns det alltså starka och teoretiskt väl förankrade argument som förklarade varför traditionell

”

Endast genom att överraska marknaden får ekonomisk politik någon verkan vilket förutsätter att den ekonomiska politiken utförs på ett slumpmässigt sätt.

”

stabiliseringspolitik var verkningslös eller t o m förvärrade problemen. På relativt kort tid hade Keynes hegemoni kraftigt underminerats. Det tilltalande i dessa nya teorier, bortsett från att det verkade finnas ett empiriskt stöd, var att de utgick från ett rationellt agerande av individer och företag, vilket skilde dem från den Keynesianska modellen vars utgångspunkt var en mer aggregerad nivå.

I takt med att dessa nya teorier praktiskt taget skjutit efterfrågepolitiken i sank, började ekonomins utbudssida dra till sig ett stigande intresse. En allmän observation som kunde göras under 1970-talet var att produktivitetstillväxten minskade kraftigt i en rad länder. Vad berodde detta på? En förklaring som lanserades var att det ansågs föreligga eftersläpning mellan ny teknologi och dess ekonomiska utnyttjande och att världen befann sig i en skarv mellan den traditionella tekniken och den nya datorteknologin. Andra orsaker som framhölls var en försämrad utbildningsnivå och därmed

en utarmning av humankapitalet samt att olika politiska interventioner skadat ekonomins funktionsätt, dvs olika former av regleringar och skatter.

Just skattesidan ägnades en ökad uppmärksamhet. Det mest kända namnet inom den här forskningen är kanske Martin Feldstein, som bl a pekade på att det effektiva, inflationsrensade skattetrycket var nästan dubbelt så högt för företagen i USA som det nominella. Men även för individer kunde de rådande skattesatserna verka avskräckande. Det vanligaste sättet att undanhålla skatt är trots allt att inte arbeta. Därför hävdade Feldstein att skattesystemet, tillsammans med generösa bidragssystem och ett icke aktuariiskt socialförsäkrings-system ledde till kraftigt minskade incitament för individer och företag och därmed hade en stark inverkan på de låga produktivitetstalen. För att råda bot på dessa missförhållanden förordades en genomgripande reformering av det amerikanska skattesystemet och en översyn av de regleringar som kunde hämma ekonomin.

För den breda allmänheten kom utbudspolitik att förknippas med den sk Laffer-kurvan, benämnd efter ekonomen Arhtur Laffer. I ett enkelt diagram försökte Laffer visa att om skattesatserna överstiger en viss nivå så kommer statens totala skatteintäkter att minska. Förklaringen var att höga skatter skulle leda till negativa utbudseffekter eftersom folk skulle föredra fritid framför arbete, skattefusket skulle öka, etc. Enligt samma resonemang borde därför en sänkning av skatterna leda till positiva utbudseffekter

och främja tillväxten, förutsatt att man passerat den kritiska skattenivån. Den politiskt bekväma slutsatsen var att en sänkt skatt skulle betala sig själv genom en ökad aktivitetsnivå i ekonomin. Laffer åtnjöt aldrig någon respekt bland mer akademiskt meriterade ekonomer men hans starkt förenklade tankegångar fick ett stort politiskt genomslag och var en hörnpelare i president Reagans ekonomiska politik. Laffers bestående bidrag var sannolikt att han genom sitt förenklade diagram bidrog till en allmän förståelse för att ett mycket högt skattetryck kan ha negativa tillväxtkonsekvenser. Detta är inget kontroversiellt i sig och har heller aldrig bestridits av andra ekonomer.

Som en ytterligare utveckling av dessa teorier började ekonomer studera i vilken utsträckning konjunktursvängningar härrörde från störningar på ekonomins efterfråge- eller utbudssida. Om fluktuationer i konjunkturen kan förklaras med reala fenomen som t ex teknologiska förändringar, naturkatastrofer, politik eller andra utbudsschocker, är den traditionella Keynesianska efterfrågepolitiken missriktad. Sådana fluktuationer brukar benämnas reala konjunkturcykler. Flera statistiska skattningar visar också att utbudsstörningar är en viktig förklaringsfaktor bakom konjunktursvängningar.

Sammanfattningsvis kan sägas att på en förhållandevis kort tid hade en falang

inom nationalekonomin som byggde på neo-klassikernas arbeten lagt fram övertygande teoretiska argument för ett ifrågasättande av den traditionella Keynesianska stabiliseringspolitiken och dessutom funnit en rad empiriska bevis för att deras påståenden avspeglades i verkligheten. Under tiden hade dock Keynesianisterna samlat nya krafter och i slutet av 1980-talet presenterades nya argument som föreföll styrka Keynes ursprungliga teorier om ekonomisk politik och som dessutom utgick från individers och företags beteende på ett sätt som verkade förnuftigt.

Den första generationen neo-Keynesianska modeller utgick liksom de neoklassiska från att individer och företag strävar efter att maximera sin nytta. En fråga som restes i dessa modeller var hur det kom sig att priser och löner var så trögörliga. Neo-Keynesianernas svar var att detta till stor del förklarades av olika kontrakt som förelåg på marknaden. Dessa kontrakt kunde vara såväl explicita som implicita. Bland de förstnämnda återfinns t ex olika lönekontrakt — kollektivavtal — som sträcker sig över flera år och leveransavtal med prisklausuler. Med implicita kontrakt avses tysta överenskommelser mellan t ex arbetsgivare och arbetstagare, där arbetsgivaren förbinder sig att behålla arbetskraft även i perioder av svag efterfrågan under förutsättning att arbetstagaren är beredd att öka sin arbetsinsats i tider av stark efter-

frågan. Motiveringen för denna till synes något irrationella hållning från parterna är att sökkostnader kan undvikas och att problem med asymmetrisk information rörande kompetens, betalningsförmåga, etc kan undvikas av både arbetstagare och arbetsgivare. Sådana kontrakt förklarar alltså varför priser och löner är trögörliga och likaså varför det tar tid innan marknader reagerar på förändringar i efterfrågan. I en uppgång kan det således ta lång tid innan några effekter märks på efterfrågan på arbetskraft och i en nedgång kan företagen behålla en viss arbetskraftsreserv. Resultatet är att olika marknader kan förbli i ojämvikt under långa perioder.

En bärande linje i en senare variant av neo-Keynesianska modeller är att det kan vara rationellt med en viss irrationalitet. Argumentet kan föras tillbaka till Simons (1955) arbeten om "begränsad rationalitet". Simon hävdade att informationsmängden som individer måste ta hänsyn till för att fatta fullständigt rationella beslut är så omfattande att en viss begränsning är nödvändig. Därför karakteriseras besluten av begränsad rationalitet.

Neo-Keynesianer inom denna inriktning påpekade att även om den privata sektorn tar hänsyn till politiska förändringar, som t ex en ökning i budgetunderskottet, så innebär detta inte att nuvärdet av den framtida förväntade ökningen i skattebördan exakt beräknas. För att undvika de sökkostnader som skulle uppstå om all tillgänglig information används i beslutsfattande, är det istället rationellt att använda olika tumre-

gler.

Det är dessutom svårt att tolka olika prissignaler, särskilt för differentierade varor som t ex fast egendom, vilket innebär att det kommer att ta tid innan en allmän nedgång i prisnivån sprids till alla individer i ekonomin. Det kan därför förefalla rationellt ur individens synvinkel att ligga kvar på en lite högre prisnivå. Efter att en viss tid förflutit kan säljaren vara benägen att gå ner i pris men om efterfrågefallet accentuerats räcker kanske inte det heller för att en transaktion ska kunna genomföras. För företag kan på motsvarande sätt omställningskostnader av olika slag motivera att varor inte märks om när de första signalerna på ett prisfall uppstår, etc.

Intervenera

På aggregerad nivå kan detta få betydande konsekvenser för för den totala efterfrågan i en ekonomi. Köparna drar sig ur marknaderna, sparandet ökar och säljarna är inte benägna att sänka sina priser. Vad neo-Keynesianerna påpekade var att vid sådan "nästan-rationalitet" finns det utrymme för att intervenera med traditionell Keynesiansk ekonomisk politik för att bemöta svängningar i den aggregerade efterfrågan. Sålunda hävdar t ex Krugman (1994) att sedan slutet på 1980-talet har också den praktiska politikens utformning präglats av denna insikt, särskilt vad gäller penningpolitiken.

Denna renässans för de Keynesianska teserna har kritiserats av framförallt två skäl: Dels är det svårt att definiera vad "nästan rationalitet" innebär och därmed också svårt att veta i vilken utsträckning

olika ekonomiskt-politiska åtgärder ska sättas in. Dels kvarstår naturligtvis delar av den gamla kritiken som tar upp problemen med att i rätt tid sätta in dessa åtgärder. De omvälvande valutapolitiska förändringar som inträffade i Europa i början av 1990-talet vittnar också om att ett betydande inslag av rationella förväntningar bland olika aktörer i ekonomin.

Svensk stabiliseringspolitik

Sverige har en lång tradition av aktiv finanspolitik och tron på politikens möjligheter att styra utvecklingen har varit större än i de flesta andra länder. Detta hänger bland annat samman med att en grupp svenska ekonomer inom den sk Stockholmsskolan på 1920 och 1930-talen, parallellt med att Keynes utvecklade sina teorier kom fram till ungefär samma ståndpunkter. Ideerna fanns alltså redan väl förankrade bland såväl svenska ekonomer som politiker efter andra världskrigets slut. I detta avsnitt relateras kortfattat den svenska stabiliseringspolitiken till den teoretiska utveckling som redogjorts för ovan.

Under andra världskriget infördes en rad regleringar på kredit- och kapitalmarknaderna varav många levde kvar långt in på 1980-talet. Detta är något som karakteriserade flertalet industrialiserade länder under den här perioden. Samtidigt var växelkurserna fastlåsta i det sk Bretton-Woods systemet fram till 1973 med den amerikanska dollarn som ankare.

Dessa nationella och internationella regleringar gav betydande frihetsgrader för den ekonomiska politiken. För svensk

del innebar detta att räntorna kunde sättas av staten samtidigt som finanspolitiken kunde finansieras genom att olika institutioner tvingades att köpa statspapper.

Emellertid blev det allt svårare att upprätthålla dessa regleringar, särskilt vad gäller de monetära strömmarna. Nya instrument utvecklades ständigt, landvinningarna inom informationsteknologin möjliggjorde snabba förflyttningar av betalningsmedel mellan olika länder och placeringar, samtidigt som internationalisering av svenska företag gjorde det allt svårare att kapsla in penningpolitiken nationellt. Under 1980-talet följde därför en våg av omfattande avregleringar av den svenska kredit- och kapitalmarknaderna. Även valutaregleringen mjukades upp. De problem som under en lång tid ackumulerats i svensk ekonomi, tillsammans med en olyckligt vald turordning beträffande finansmarknadernas avreglering och skattereformen, medförde att Sverige vid 1990-talets början befann sig i en besvärlig situation med accelererande budgetunderskott, skakiga offentliga finanser och en räntenivå som steg fram till kollapsen av kronförsvaret hösten 1992. Sedan dess har finanspolitiken anpassats för att få budgetunderskotten under kontroll och stabilisera statskulden, samtidigt som penninpolitiken har stramats åt för att hålla inflationen under tre procent.

Framgångsrik stabiliseringspolitik

Generellt sett var stabiliseringspolitiken framgångsrik under 1950- och 1960-talen. Även om efterfrågepolitiken dominerade fanns också inslag av utbudspo-

litik. Staten styrde delvis efterfrågan genom en kvantitativ allokering av investeringsflödena, särskilt till bostadssektorn. Utbudspolitik låg bakom de sk investeringsfonderna, där man med betydande skatteincitament försökte styra investeringarna över tiden. Samtidigt introducerades den svenska arbetslinjen där det nyinrättade AMS spelade en central roll. Som Lindbeck (1975) påpekade föreföll dock stabiliseringspolitiken att fungera bättre i tider av recession än vid högkonjunkturer. Det är politiskt lättare att spä på efterfrågan än att strama åt i tider av högkonjunktur. Detta ledde till att vissa inflationistiska tendenser och bytesbalansproblem började framtona redan i slutet av 1960-talet.

Uppmuntrade av den i ett internationellt sett mycket lyckade stabiliseringspolitiken under 1950- och 1960-talen, med en anmärkningsvärd låg arbetslöshet som främsta kännetecken, gick politikerna in i 1970-talet fyllda av självförtroende och politiska ambitioner. En manifestation på detta var utbyggnaden av den svenska industripolitiken under detta decennium, som styrdes från SIND, Statens Industriverk. Genom selektiva insatser skulle industrin styras in på de rätta banorna och kriser mildras genom mjuka övergångar som skulle åstadkommas genom subventioner och andra industripolitiska medel.

De inledande åren av 1970-talet

karaktäriserades av rekordhög löneökningar som under en två-års period hamnade kring 40 procent. Detta, tillsammans med en medvetet mycket expansiv finanspolitik, bidrog till att efterfrågan hölls uppe under den första oljekrisen 1973 och över konjunkturtoppen 1975. Därefter slog recessionen till med full kraft. Tilltron till en expansiv överbrygningspolitik var dock orubbad och en aktiv finanspolitik användes användes såväl under recessionen som den andra oljekrisen några år senare. Dessa två faktorer - de rekordhög löneökningarna och oljeprischockerna - ledde till att inflationen nådde nivåer som vid fasta växelkurser gjorde det svårt för svenska företag att konkurrera på världsmarknaden.

Ett allt mer frekvent inslag i den ekonomiska politiken blev därför devalveringar för att kompensera för den inhemska prisstegringstakten, vilket kulminerade i den historiska "engångsdevalveringen" 1982 på 16 procent. För att komma till rätta med inflationen började också ett mönster med mer aktiv inkomstpöolitik framtona där staten på olika sätt intervernerade i lönerörelserna.

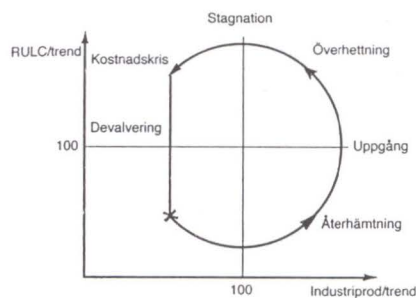
Den historiskt mycket stora devalveringen 1982 skedde i ett läge då arbetslösheten i ett internationellt perspektiv var påfallande låg, ca 3-4 procent. Efter devalveringen nådde därför produktionen relativt snabbt kapacitetstaket och

nya inflationsspiraler sattes igång. För att få bukt med dessa valde dock staten under 1980-talet en ny strategi, den sk normpolitiken etablerades. För att lyckas med en sådan politik krävs att staten snabbt förmår etablera ett förtroende för sin ekonomiska strategi. Trots upprepade räntehöjningar, särskilt mot slutet av perioden, visade sig detta vara en övermäktig uppgift.

Det besvärande kostnadsläget för svenskt näringsliv och den tidigare svenska devalveringshistorien bäddade för den slutgiltiga kollapsen av kronförsvaret hösten 1992. Det är först därefter som en politik som syftar till att bryta inflationsförväntningarna verkligen utformades. Denna grundas på en i egentlig mening traditionell stram efterfrågepolitik med höga räntor och en betydande arbetslöshet, dvs exakt samma beska medicin som t ex USA, Storbritannien och flera andra länder genomlidit ett drygt decennium tidigare.

Ett genomgående drag i svensk stabiliseringsekonomisk politik under efterkrigstiden är således, trots betydande inslag av såväl finans- som penningpolitik, att devalveringar har varit det dominerande botemedlet för att ta svensk ekonomi ur de senaste decenniernas kriser. Detta illustreras schematiskt i figur 1 som visar vad vi kan kalla den svenska devalveringscykeln. På den horisontella axeln avtecknas industriproduktionen medan relativt arbetskraftskostnad mot omvärlden kan avläsas på den vertikala axeln. I figuren, som hämtats från Jakobsson (1994), går cykeln från en devalvering till återhämtning, uppgång,

Figur 1. Den svenska devalveringscykeln

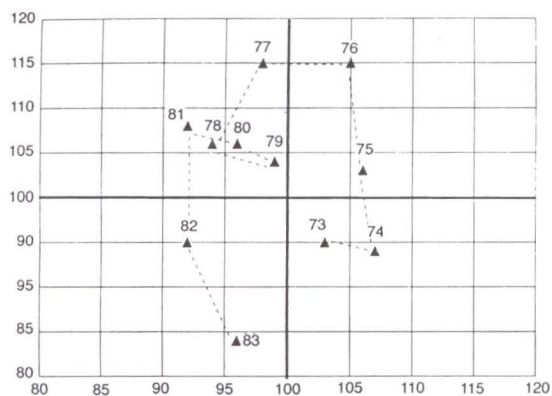
Källa: Jakobsson (1994)

överhettning, stagnation och tillbaka till en ny devalvering. I figur 2a och 2b visas utfallet av devalveringscykeln för de senaste två decennierna. Särskilt i figur 2b illustreras en tydlig devalveringscykel från 1982 års devalvering fram till kronans kraftiga depreciering 1992. Detta åskådliggör på ett klargörande sätt de svårigheter svensk ekonomisk politik ställdes inför mot slutet av 1980-talet när syftet

var att bryta de tidigare inbyggda inflations- och devalveringsförväntningarna.

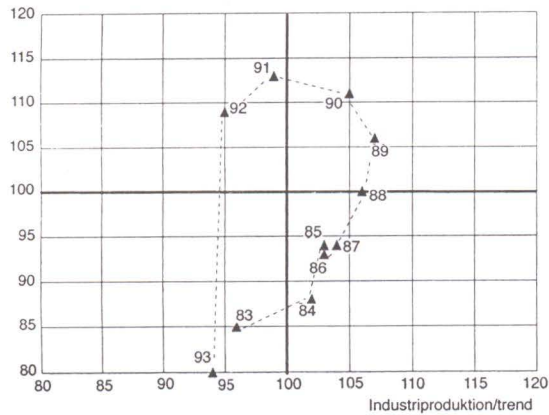
Sammanfattningsvis kan konstateras att Keynesianismen visserligen har upplevt en blygsam renässans, men att detta till stora delar beror på svagheter som blotats i de teorier som lanserades på 1970- och 1980-talen snarare än styrkan i den neo-Keynesianska ansatsen. På ett övergripande plan har flertalet ekonomer

Figur 2a. Devalveringscykeln 1973-1983

Källa: Jakobsson (1994)

Figur 2b. Devalveringscykeln 1983-1993

Källa: Jakobsson (1994)

ägnat utbudssidan betydligt mer uppmärksamhet än tidigare och en sund skepsis beträffande den ekonomiska politikens möjligheter har också accepterats av flertalet ekonomer och även av många politiker. Så tillvida har neo-klassikerna, eller den konservativa kritiken av Keynes, haft ett bestående inflytande och idag dominerar den tillämpade ekonomiska politiken av dessa tankegångar. Å andra sidan har de allra enklaste politiska slutsatserna som kunde härledas ur monetaristiska och utbudsinriktade modellerna förkastats.

Inte minst i Sverige har utbudssidan varit föremål för ett stigande politiskt intresse, även om selektiv utbudspolitik bedrivits sedan länge. I Sverige kom dock denna reaktion ungefär ett decennium senare än i andra länder. Istället har den svenska politiken baserats på ackommoderande växelkursförändringar. Den överhettning och de excesser som det funnits inslag av i särskilt finanspolitiken, kulminerade i 1990-talets kris då mer än 200000 industrijobb försvann under en

tre års period.

Den framtida utrymmet för en aktiv ekonomisk politik i Sverige kommer under lång tid att vara starkt begränsat. För det första tillåter inte det statsfinansiella läget en expansiv finanspolitik, samtidigt som penningpolitiken inriktats på att bryta inflationsförväntningarna och se till att takten i prisstegringarna hålls under tre procent per år. Devalveringsvapnet är inte heller tillgängligt längre, och dessutom överflödigt, eftersom den svenska kronan numera flyter fritt. För det andra sätts ramarna för den ekonomiska politiken i stor utsträckning av den Europeiska Unionen. För närvarande är det de sk konvergenskriterierna - dvs kraven på att svensk räntenivå, inflationstakt och statsskuld 1999 skall uppnå nivåer som är i paritet med de bästa länderna inom EU för att Sverige skall få vara med i den valutaunion som planeras träda i kraft 1999 - som styr den ekonomiska politiken. Inom ett framtida en framtida monetär union (EMU) så kommer villkoren för den ekonomiska politiken att i

ännu högre grad bestämmas gemensamt av EU-länderna.

EMU innebär både nackdelar och fördelar för svensk ekonomi. Inom den monetära unionen så kommer en enhetlig ränta att etableras, vilket för Sveriges del sannolikt innebär en varaktigt lägre nivå. Likaså kommer osäkerheten om priser i olika länder elimineras vilket främst skulle gynna hushåll och de mindre företagen. Å andra sidan så innebär EMU att en gemensam valuta införs och följaktligen elimineras möjligheterna för svensk ekonomi att devalvera sig ur olika kriser. Samtidigt är det svårt att hävda att de återkommande devalveringarna långsiktigt gynnat Sverige, särskilt mot bakgrund av den industriella kris som vi just erfarit.

Oavsett om EMU förverkligas i den utsträckning som stipuleras i Maastricht-avtalet eller ej, så vilar ansvaret på oss själva för att svensk ekonomi i framtiden skall nå hög tillväxt och att den traditionella svenska välfärdsstommen bevaras.

Referenser

- Bergman, M., Jonung, L., Svenskt och internationellt konjunkturberoende, bilaga 13 till Långtidsutredningen 1995, Fritzes, Stockholm.
- Barro, R., 1974, Are Government Bonds Net Wealth?, *Journal of Political Economy*, Vol. 82.
- Blanchard, O., 1989, A Traditional Interpretation of Macroeconomic Fluctuations, *American Economic Review*, Vol 79.
- Blanchard, O., Quah, D., 1989, The Dynamic Effects of Aggregate Demand and Supply Disturbances, *American Economic Review*, Vol 79.
- Branson, W., 1979, *Macroeconomic Theory and Policy*, Harper&Row, New York.
- Braunerhjelm, P., Gerlach, S., 1982, Rationella förväntningar och ekonomisk stabiliseringspolitik, *Ekonomisk Debatt*, nr 8.
- Friedman, M., 1968, The Role of Monetary Policy, *American Economic Review*, Vol 58.
- Gerlach, S., Klock, J., 1991, Supply and Demand Disturbances and Swedish Business Cycles 1864-1988, *Skandinaviska Enskilda Bankens Quarterly Review*, Vol 1-2.
- Jakobsson, U., 1994, Svensk stabiliseringspolitik, i *Marknad och politik*, red. B. Södersten, Dialogos, Lund.
- Krugman, P., 1994, *Valsar om välfärd*, Juridik&Samhälle, Stockholm.
- Lindbeck, A., 1975, *Svensk ekonomisk politik*, Aldus, Stockholm.
- Lucas, R., 1972, Expectations and the Neutrality of Money, *Journal of Economic Theory*, Vol 4.
- Lucas, R., 1976, Econometric Policy Evaluation: A Critique, i *The Phillips Curve and Labor Market*, red. K. Brunner och A. Meltzer, *Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy*, Amsterdam.
- Muth, J., 1961, Rational Expectations and the Theory of Price Movements, *Econometrica*, Vol 29.
- Phelps, E., 1967, Phillips Curves, Expectations of Inflation, and Optimal Unemployment Over Time, *Economica*, Vol 34.
- Phillips, A., 1958, The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wages in the United Kingdom 1862-1957, *Economica*, Vol 25.
- Sargent, T., 1973, Rational Expectations, the Real Rate of Interest, and the Natural Rate of Unemployment, *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol 2.
- Sargent, T., Wallace, N., 1975, Rational Expectations, the Optimal Monetary Instrument and the Optimal Money Supply Rule, *Journal of Political Economy*, Vol 83.
- Simon, H., 1955, A Behavioral Model of Rational Choice, *Quarterly Journal of Economics*, Vol 69.